— Ми прибули, ми точні. Всі розрахунки правильні. Ось воно, це місце, під нами.

— Ти нікчема, — сказала 17-а своїй колежанці, яка відрізнялася від неї тільки номером. — Місце справді те. Але ми помилилися на дев'ять років.

Поглянь на прилади.

— Я нікчема. Я можу звільнити вас від тягаря своєї марної присутності. — 35-а дістала з піхов ніж і спробувала лезо, надзвичайно гостре. Вона приставила ніж до білої смужки, що оперізує її шию, і приготувалася перекраяти собі горло.

— Не зараз, — прошипіла 17-а. — У нас і без того брак робочих рук, а твій труп навряд чи стане в пригоді експедиції. Негайно перемкни нас на потрібний час. Ти забула, що треба економити енергію?

— Все буде, як ви накажете, — сказала 35-а, зісковзнувши до пульта управління.

44-а не втручалася в розмову — вона не спускала фасеткових очей з пульта, підкручуючи своїми пласкими пальцями різні ручки у відповідь на показання численних стрілок.

— Ось так, — вимовила 17-а, радісно потираючи руки. — Точний час і точне місце. Ми приземляємося і вирішуємо нашу долю. Віддамо ж хвалу Всевишньому, який тримає в руках усі долі.

— Хвала Всевишньому, — пробурмотіли її колеги, не спускаючи очей з важелів.

Просто з блакитного неба на землю спускалася сферична ракета. Ракета, якщо не враховувати широкого прямокутного люка, розташованого знизу, нічим не відрізнялася від кулі й була зроблена з якогось зеленого металу, можливо, анодованого алюмінію, хоча й здавалася твердішою. Чому ракета рухається і як гальмує, з її зовнішнього вигляду було незрозуміло. Все повільніше і повільніше ракета опускалася нижче, доки не сховалася за горбами на північному березі озера Джексода, над лісом корабельних сосен. Навколо розкинулися поля, де паслися корови, анітрохи не стривожені її появою. Людей видно не було. Горби прорізала заросла лісова стежина, яка тягнулася від озера до лісу і далі — до шосе.

Від озера по схилу горба йшов хлопчик. Одягнений у звичайний одяг, він тримав в одній руці портфель, а в іншій — саморобну дротяну клітку. В клітці сиділа крихітна ящірка, яка притиснулася до дроту і крутила очима, вишукуючи можливу небезпеку. Голосно насвистуючи, хлопчик крокував стежкою, заглиблюючись у тінь соснового лісу.

— Хлопчик, — почув він різкий тремтячий голос. — Ти чуєш мене, хлопчик?

— Звичайно, — відповів хлопчик, зупиняючись і озираючись у пошуках невидимого співрозмовника. — Де ти?

— Я біля тебе, але я невидима. Я фея з казки...

Хлопчик висунув язик, глузливо свиснув.

— Я не вірю в невидимок і казкових фей. Хто б ви не були, виходьте з лісу.

— Усі діти вірять у казкових фей, — стурбовано і без попередньої вкрадливості сказав голос. — Я знаю всі секрети. Я знаю, що тебе звуть Дон і...

— Усі знають, що мене звуть Дон, і ніхто більше не вірить в казки. Тепер хлопці вірять у ракети, підводні човни і атомну енергію.

— А в космічні польоти?

— Звичайно.

Трохи заспокоєний голос зазвучав твердіше і вкрадливіше:

— Я боялася налякати тебе, але насправді я прилетіла з Марса і щойно приземлилася...

Дон знову видав глузливий звук.

— На Марсі немає атмосфери і ніяких форм життя. А зараз виходьте, досить грати зі мною в піжмурки.

Трохи помовчавши, голос сказав:

— Але в подорожі у часі ти віриш?

— Вірю. Ви хочете сказати, що прийшли з майбутнього?

— Так, — відповів голос із полегшенням.

— Тоді виходьте, щоб я міг вас побачити.

— Існують речі, недоступні для людського ока.

— Брехня! Людина чудово бачить все, що хоче. Або ви виходьте, або я йду.

— Не йди, — роздратовано сказав голос. — Я можу довести, що вільно пересуваюся в часі, відповівши на твою завтрашню контрольну з математики. Правда, здорово? У першій задачі виходить 1,76. У другій...

— Я не люблю списувати, а навіть якби любив, з математикою такі штуки не пройдуть. Або ти її знаєш, або — ні. Я рахую до десяти, потім йду.

— Ні, ти не підеш! Ти повинен допомогти мені! Випусти цю крихітну ящірку з клітки, і я виконаю три твоїх бажання, вірніше, відповім на три запитання.

— Чому це я маю її випускати?

— Це твоє перше запитання?

— Ні. Але я люблю спочатку зрозуміти, а потім робити. Це особлива ящірка. Я ніколи раніше не бачив тут такої.

— Правильно. Це акродонтна ящірка Старого Світу з підряду червоязиких, зазвичай її звуть хамелеоном.

— Точно! — Дон дійсно зацікавився. Він сів навпочіпки, вийняв з портфеля книгу в яскравій обкладинці й поклав її на дорогу. Потім повернув клітку так, що ящірка виявилася на дні, й обережно поставив клітку на книгу. — А що, її колір правда зміниться?

— Ти це сам побачиш. Тепер, якщо ти відпустиш цю самку...

— Звідки ви знаєте, що це самка? Знову фокуси з часом?

— Якщо хочеш знати, так. Цю ящірку в парі з ще однією купив у зоомагазині такий собі Джим Бенан. Два дні тому Бенан, очманівши від

добровільного поглинання рідини, що містить етиловий спирт, сів на клітку, і обидві ящірки виявилися вільні. Але одна з них загинула, а ця вижила. Відпусти...

— Годі жартувати, я пішов додому. Або виходьте назовні.

— Я попереджаю тебе...

— Бувайте, — Дон підібрав клітку. — Дивися, вона стала червоною, як цеглина!

— Не йди. Я зараз вийду.

Дон із цікавістю дивився на дивну істоту, що показалася з-за дерев. Істота була блакитного кольору, з величезними вилупленими очима, які дивилися в різні боки, і носила коричневий тренувальний костюм, а за спиною тримала ранець з апаратурою. На зріст вона була дюймів сім.

— Не надто ви схожі на людину майбутнього, — зауважив Дон. — Точніше сказати, ви взагалі не схожі на людину. Ви дуже малі.

— Я могла би відповісти тобі, що ти дуже великий: розміри — річ відносна. А я дійсно з майбутнього, хоча й не людина.

— Це точно. Ви значно більше схожі на ящірку, — несподівано зміркувавши, Дон перевів погляд з прибульця на клітку. — Ви, правда, страшенно схожі на хамелеона. В чому тут річ?

— Це тебе не стосується. Підкоряйся команді або тобі буде непереливки. — 17-а обернулася до лісу. — 35-а, я наказую! Підійди і спали кущі.

Дон з усе більшою цікавістю дивився, як з-за дерев випливла зелена металева куля. Ось люк відкинувся, і в отворі з'явилося сопло, схоже на брандспойт іграшкової пожежної машини. Сопло націлювалося на кущі, що стояли в тридцяти футах від огорожі.

З глибини ракети пролунало пронизливе виття, яке піднялося так високо, що стало ледве чутне. І раптом тонкий промінь світла прослизнув від сопла до кущів, пролунав сухий тріск, і кущі осяяло яскраве полум'я. За секунду від них лишився лише чорний остов.

— Ця смертоносна зброя називається оксидайзером, — сказала 17-а. — Негайно випусти хамелеона, або випробуєш її дію на собі...

Дон усміхнувся.

— Добре. Кому, зрештою, потрібна стара ящірка.

Він поставив клітку на землю і нахилився над нею. Потім знову випростався. Підібрав клітку — і пішов по траві до спаленого чагарника.

— Зупинися! — закричала. 17-а. — Ще крок, і ми спалимо тебе.

Дон пропустив повз вуха слова ящірки, що пританцьовувала від злості, й побіг до кущів. Потім витягнув руку — і пройшов крізь них.

— Я так і зрозумів, що тут справа нечиста, — сказав він. — Усе горіло, вітер дув у мій бік, а запаху ніякого

Він обернувся до 17-ї, що зберігала похмуре мовчання.

— Це ж всього лише проекція або щось у цьому роді, а? Тривимірне кіно, наприклад.

Несподівана думка змусила його зупинитися і знову підійти до немовби завмерлої ящірки. Хлопчик ткнув у неї пальцем — рука пройшла наскрізь.

— Оце так — знову той самий фокус?

— Експерименти ні до чого. Я і наш корабель існуємо тільки у вигляді, якщо можна так висловитися, тимчасового відлуння. Матерія не може пересуватися в часі, але її ідея може проектуватися в різні часи. Напевно, це дещо складно для тебе...

— Досі все зрозуміло. Валяйте далі.

— Наші проекції дійсно перебувають тут, хоча для будь-якого спостерігача ми всього лишень уява. Для тимчасових переміщень необхідна гігантська кількість енергії, і всі ресурси нашої планети включені в цю подорож.

— Бігме! Ось нарешті правда, так би мовити, для різноманітності. Ніяких добрих фей та іншої нісенітниці.

— Мені дуже шкода, що доводиться вдаватися до вивертів, але таємниця дуже важлива, і нам хотілося по можливості приховати її.

— Тепер, здається, ми переходимо до справжніх розмов, — Дон сів зручніше, підібгавши під себе ноги. — Я слухаю.

— Нам необхідна твоя допомога, інакше під загрозою виявиться все наше суспільство. Зовсім недавно — за нашими масштабами часу — прилади показали дивні відхилення...

Ми, ящери, ведемо просте життя на декілька мільйонів років у майбутньому, де наша раса домінує. Ваша раса давно вимерла і так жахливо, що мені не хочеться говорити тобі про це. Наша раса

перебуває під загрозою, нас захлеснула і майже змела хвиля ймовірності — величезна негативна хвиля рухається на нас із минулого.

— А що таке хвилі ймовірності?

— Я наведу приклад з вашої літератури. Якби твій дід помер неодруженим, ти б не народився і не розмовляв зараз зі мною.

— Але я народився.

— У більшому ксанімовірнісному всесвіті це ще спірне питання, та в нас немає часу розводити балачки. Наш енергетичний запас дуже малий. Коротше, ми простежили нашу родову лінію крізь всі мутації і зміни, допоки не знайшли первісну ящірку, від якої пішов наш рід.

— Ага, — сказав Дон, указуючи на клітку. — Це вона і є?

— Це вона, — урочисто, як і годилося в цьому випадку, проголосила 17-а. — Так само як десь і колись був предок, від якого почалася ваша раса, так і вона є дочасовою праматір'ю нашою. Вона скоро народить, і її потомство виросте і змужніє в цій прекрасній долині. Скелі біля озера достатньо радіоактивні, щоб викликати мутацію. Але все це в тому разі, якщо ти відчиниш клітку.

Дон підпер рукою підборіддя і замислився.

— А зі мною нічого не станеться? Все це правда?

17-а витягнулася і замахала передніми руками або ногами над головою.

— Присягаюся всім сущим, — вимовила вона. — Вічними зірками, скороминущими веснами, хмарами, небом, матріархатом, що я...

— Та ви просто перехрестіться і скажіть, що помрете, якщо збрехали, цього буде досить.

Вона описала очима концентричні кола і виконала необхідний ритуал.

— О'кей, я, як і будь-який хлопець у нашій окрузі, м'якшаю, коли мова заходить про загибель цілої раси.

Дон відвернув шматочок дроту, яким були прикріплені дверцята клітки, і відчинив її. Хамелеон викотив на нього одне око, а друге спрямував на дверцята. 17-а дивилася, не наважуючись порушити тишу, а ракета тим часом підпливла ближче.

— Йди, йди, — сказав Дон, витрушуючи ящірку на траву.

Цього разу хамелеон зметикував, що від нього хочуть, поповз в кущі й зник там.

— Тепер ваше майбутнє забезпечене, сказав Дон. — Або минуле, з вашої точки зору.

17-а і ракета беззвучно зникли, а Дон знову залишився один.

— Могли б принаймні подякувати, перш ніж зникати. Люди, виявляється, куди вихованіші за ящірок.

Він підібрав порожню клітку і попрямував додому.

Він не чув, як зашелестіли кущі, і не бачив кота з хвостом хамелеона в зубах.

"СУЗІР'Я" червень, 2006 р.